

आ.व. २०७७/०७८ का लागि बुद्धभूमि नगरपालिकाको नीति तथा कार्यक्रम

नगर उपप्रमुख ज्यू

नगरसभाका सदस्य ज्यूहरू,

१. विश्व नै कोभिड-१९ (कोरोना भाइरस) महामारीको चपेटामा परिरहेको चुनौतिपूर्ण र असहज अवस्थामा आज यस बुद्धभूमि नगरपालिकाको सातौं नगरसभाको बैठकमा आ.व. २०७७/०७८ को नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्दैछु ।
२. नेपालको सार्वभौमसत्ता, स्वाधिनता, भौगोलिक अखण्डता, राष्ट्रिय हित, स्वाभिमान, लोकतन्त्र र जनजीविकाका लागि भएका विभिन्न आन्दोलनहरूमा आफ्नो अमूल्य जीवन उत्सर्ग गर्नुहुने सम्पूर्ण ज्ञात, अज्ञात सहिदहरूप्रति भावपूर्ण श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दैछु ।
३. कोभिड-१९ महामारीका कारण मानव जातिमाथि शताब्दीकै सबैभन्दा ठूलो संकट पैदा भएको छ । यस महामारी विरुद्ध लड्न मौजुदा स्वास्थ्य सेवा र सुविधाहरू अपर्याप्त देखिएको छ । यस महामारीबाट लाखौं मानिसको ज्यान गइसकेको छ, अरू लाखौं संडक्रमित छन् । यस महामारीबाट संडक्रमित भई जीवन गुमानुहुने नागरिकहरूका शोकाकुल परिवारजन प्रति गहिरो समवेदना व्यक्त गर्दैछु । उपचाररत सम्पूर्ण दिदीबहिनी तथा दाजुभाइहरूको शीघ्र स्वास्थ्य लाभको कामना गर्दैछु ।
४. जोखिमपूर्ण परिस्थितमा अग्रपंङ्क्तिमा रहेर सेवा गर्ने स्वास्थ्यकर्मी, सुरक्षाकर्मी, एम्बुलेन्स चालक लगायत सम्पूर्ण राष्ट्रसेवकको म उच्च प्रशंसा गर्दैछु । आवश्यक वस्तुको सहयोग पुऱ्याउनुहुने सबै व्यक्ति तथा संघ, संस्थालाई धन्यवाद दिन चाहान्छु ।
५. महामारी रोकथाम, नियन्त्रण र व्यवस्थापन कार्यमा योगदान पुऱ्याउनु हुने जनप्रतिनिधि, राजनीतिक दल, निजी तथा व्यवसायिक क्षेत्र, सञ्चार जगत र विपद् प्रकोप व्यवस्थापन कोषमा सहयोग उपलब्ध गराउने सबैलाई धन्यवाद दिन चाहान्छु ।
६. स्थानीय तह आफैमा स्थानीय सरकार भएको सन्दर्भमा सफल, स्थिर एवंम दिगोपनाको माध्यमद्वारा जनतालाई अधिकतम सेवा सुविधा र विकासको अनुभूति दिनु अहिलेको अहमं सवाल हो । स्थानीय सरकारको अनुभूति दिलाउनु, विकासको गतिलाई बढाउनु र जनताको सन्तुष्टिको स्तर वृद्धि गरी समृद्ध र आत्मनिर्भर बुद्धभूमि नगरपालिका बनाउने हाम्रो साझा कोशिस हो र यसमा यहाँहरूको निरन्तर सहयोग र प्रतिवद्धता अपरिहार्य छ ।
७. हाम्रा अगाडि तत्काल नगरी नहुने कामहरू धेरै छन् । ती सबैलाई आवश्यकता, औचित्यता प्राथमिकीकरण र हाम्रो सार्मथ्य बीच सन्तुलन गरी पुरा गर्दै जानु छ । हाम्रा सामु अल्पकालिन, मध्यकालिन र दीर्घकालिन अभिभाराहरू छन् ।
८. आगामी आर्थिक वर्षको नीति तथा कार्यक्रम निर्माणको क्रममा नेपालको संविधानमा भएको व्यवस्थाहरू तथा संविधानको अनुसूची ८ र ९ अनुसारका एकल अधिकार र साझा अधिकारका सूचीहरूमा भएका व्यवस्थाहरू, पन्ध्रौ योजनाको आधारपत्र, दिगो विकासका लक्ष्यहरू, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४, अर्थ मन्त्रालयबाट प्राप्त मार्गदर्शन, संघीय मन्त्रालयहरूबाट समय समयमा जारी भएका मार्गदर्शनका साथै स्थानीय तहसँग सम्बन्धित कानूनहरूको दिशानिर्देशताका अलावा पूर्व बजेट छलफल कार्यक्रममा राजनीतिक संयन्त्रबाट प्राप्त भएका राय सुझावहरू, समितिहरूबाट प्राप्त सुझावहरू, वस्ती/टोल तथा वडा भेलाहरूबाट प्राप्त भएका सुझावहरू र नगरवासीहरूले समय समयमा दिनुभएको राय सुझावहरू समेटी यो नीति कार्यक्रम बजेट निर्माणका लागि आधारशिलाको रूपमा लिएको छु ।

९. गर्नुपर्ने कामको फेहरिस्त लामो छ तथापि हाम्रो स्रोत, साधन र सामर्थ्यले जे भ्याउछ सो कार्यहरू प्राथमिकीकरण गरि गर्ने हाम्रो दायित्व हो । COVID 19 को विषम परिस्थितिमा हाम्रो स्वास्थ्य प्रणालीमा आमूल परिवर्तन, वैदेशिक रोजगारीबाट फर्किएका दाजुभाईहरूलाई छुने कार्यक्रम निर्माण, सडक सञ्जालहरूको स्तरोन्नति र राज्यको नजरमा कम प्राथमिकता परेका विषयहरू उत्पादनमा आधारित अनुदान, एकल महिला, ज्येष्ठ नागरिकको आत्मसम्मान, विपद् तयारी तथा प्रतिकार्य जस्ता विषयहरूलाई यथोचित सम्बोधन गर्ने प्रयत्न स्वरूप समेटने प्रयास गरिएको छ ।

प्रस्तुत नीति, कार्यक्रम तथा बजेटका उद्देश्यहरू:

- r गुणस्तरीय आर्थिक, सामाजिक, भौतिक पूर्वाधारहरूको निर्माणद्वारा समृद्ध बुद्धभूमि र बुद्धभूमि वासी रहने छ ।
- r उत्पादकत्व अभिवृद्धि र सोका लागि प्रेरणा,
- r विपदको सम्बोधन ।
- r एकल महिला ज्येष्ठ नागरिक, सुत्केरी पोषण, असाध्य रोगीलाई पोषण सहायता, वडामा विपद् प्रतिकार्य कर्नर स्थापना,
- r अधुरा र आ.ब. २०७६/०७७ को विषमताको कारणले बाँकी रहेका योजनाहरू पुरा गर्ने ।
- r सुशासन अभिवृद्धि र स्थानीय सरकारको गाह्यता र स्वीकार्यतामा बढोतरी,

प्रस्तुत नीति, कार्यक्रम तथा बजेटका प्राथमिकताहरू:

- r अधुरा योजनाहरू पुरा गर्न उच्चतम जोड,
- r सामाजिक, आर्थिक तथा भौतिक पूर्वाधारहरू निर्माण सँगै गुणस्तरीयता वृद्धि
- r कृषि/पशु विकासको आधुनिकीकरण, व्यवसायिकरण र बजारीकरण
- r विपद् सम्बोधन,
- r आत्मनिर्भर र उद्यमशील जनशक्ति निर्माण,
- r सेवा प्रवाहको गुणस्तरीयता र गार्ह्यता अभिवृद्धि
- r शान्त, सुखी र समृद्ध नगर र नगरबासी,

आ.व. २०७६/०७७ को नीतिगत स्थितिको संक्षिप्त समिक्षा

- अत्यावश्यक कानूनहरूको तर्जुमा भएको ।
- नगरस्तरीय साना, मझौला योजनाहरूको आंशिक सम्बोधन भएको ।
- Covid-19 को अवस्थामा पनि पूर्वाधारजन्य / सामाजिक / आर्थिक क्षेत्रका कार्यक्रमहरू सन्तोषजनक रूपमा सञ्चालनमा रहेका,
- विषम अवस्थाका बाबजुद पनि आन्तरिक राजस्व लक्ष्य अनुरूप प्राप्त भएको ।
- नेतृत्वको सुझबुझ, कर्मचारीको हार्दिकताले नीति कार्यक्रम कार्यान्वयन सन्तोषजनक भएको समिक्षा रहेको
- आकस्मिक विपद्लाई जनप्रतिनिधिको सक्रियताले सहज रूपमा व्यवस्थापन गरी सन्तोषजनक प्रतिक्रिया प्राप्त भएको ।
- प्रशासनिक अस्थिरताका बाबजुद काम गर्दा नीतिगत, कार्यक्रमिक सन्तुलन र अपेक्षित गति हुन नसकेको ।
- वडास्तरीय केही अत्यावश्यकीय सामाजिक/पूर्वाधार क्षेत्रका योजनाहरूको कटौती गरी क्वारेन्टाइन, आइसोलेसन व्यवस्थापनमा खर्चिनु पर्ने अवस्था रहेको ।
- कार्यविधि मापदण्ड निर्माण अपेक्षित रूपमा गर्न नसकिएको ।
- नगर प्रहरी भर्ना, छनौट गर्न नसक्दा नगरवासीलाई अनुशासित, नियमबद्ध गर्न नसकिएको ।

- नगरपालिका र वडाको गतिमा उचित संयोजन गर्न नसकिएको ।
- वढदो सञ्चालनगत खर्चले असहज बनाएको ।
- संघीय राजस्व वाडफाँडको ठूलो हिस्सा प्राप्त नहुने विद्यमान अवस्थाले राजस्व वाँडफाँड शीर्षक योजनाहरू स्थगित गर्नुपर्ने अवस्था सृजना भएको ।
- सुशासन र सेवाप्रवाहमा अबल हुन नसकिएको ।
- अत्यावश्यक पूर्वाधारहरू जग्गा प्राप्ति लगायतका कारणले पुरा गर्न नसकिएको,
- जनताको सन्तुष्टि स्तरमा व्यापक सुधार गर्न नसकिएको, तथापि निरासा हुनुपर्ने अवस्था नरहेको, पूर्वाधारजन्य संरचना निर्माणमा अपेक्षित गति रहेको,
- संघीय /प्रादेशिक राज्य संरचनाहरूबाट सोचे अनुरूप सहयोग, साथ, समर्थन प्राप्त नहुँदा संस्थागत/ पूर्वाधारजन्य गुणात्मक फड्को मार्न नसकिएको ।

नगरसभा सदस्यज्यूहरू:

अब म क्षेत्रगत रूपमा आगामी आ.व. २०७७/०७८ का नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्दछु ।

भौतिक पूर्वाधार विकास क्षेत्र:

"सबैको साथ अधुरा योजनाहरूको पूर्णता र गुणस्तरीयतामा बढोतरी"

१. **योजनाहरूको दिगोपना सम्बन्धमा:** योजनाहरूको दिगोपनाका लागि विशेषतः सडक योजनाहरूको हकमा माटो कटान, पटान, ग्राभेल खालका योजना सञ्चालन गर्दा योजनागत बजेट कम्तीमा २०% बजेटबाट नाली, कल्भर्ट, Side Drainage, कजवे, टेवा पर्खालमा खर्च गर्ने पर्ने र सो अनुरूप लागत अनुमान तयार गर्न प्राविधिकहरूलाई निर्देशन गरिनेछ ।
२. **घर नक्सा पास:** घर नक्सा पासलाई वडाको केन्द्र आसपास चारकिल्ला तोकी तथा बजार क्षेत्रलाई अनिवार्य गर्ने र क्रमशः गाउँ घरको समेत घरनक्सा पासलाई समेत अनिवार्य गरिनेछ ।
३. सबै खालका सडकको चौडाई तथा Right of way यकिन गरी सार्वजनिक गरिनेछ ।
४. **कार्यालयमा रहेका ग्रेडर, रोलरको उपयोग सम्बन्धमा:** कार्यालयमा रहेका ग्रेडर, रोलरहरूको सञ्चालनका लागि सूचना प्रकाशन गरी निजी क्षेत्रलाई बार्षिक वा द्विवार्षिक रूपमा जिम्मा दिन नीतिगत, कार्यविधिगत व्यवस्था गरिनेछ ।
५. **लागत साझेदारी:** नगरको लगानीलाई कम तथा जनताको अपनत्व र उत्साहलाई कायम र बढोतरी गर्न ५०:५०, ६०:४०, ७०:३० का कार्यक्रमहरूका लागि नीति कार्यक्रममा समावेश गर्ने र १५ दिने सूचना आह्वान गरी प्रस्ताव माग गरी उत्कृष्ट प्रस्ताव छनौट गरी कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
६. **सिंचाई प्रणालीको सुधार विस्तार:** बुद्धभूमि नगरपालिकालाई कृषिमा आत्मनिर्भर र खाद्यान्नको निकासी मार्फत आयस्तरमा सुधार गर्ने प्रमुख अभिष्टका साथ सिंचाई प्रणालीको सुधार, विस्तार र सुदृढीकरणको लागि बजेट व्यवस्था गरिएको छ ।
७. **मर्मत सम्भार कोष:** चालु आ.व. मा सञ्चालित तथा अघिल्ला आ.व. हरूमा सञ्चालित योजनाहरूको मर्मत, सम्भार, व्यवस्थापनका लागि चालु आ.व.का योजनाहरूबाट नियमानुसार २.५% को बजेटमा Reflect गराई, कार्यक्रम बनाई मर्मत, सम्भार व्यवस्थापन गर्ने गराउने परिपाटीको विकास गर्न कोष सञ्चालन गरिने छ । साथै चालु आ.व. मा सञ्चालित योजनाहरूबाट ०.५% रकम कट्टा गरी योजनाहरूको अनुगमन, व्यवस्थापनमा खर्च गर्ने/ गराईने छ ।

८. उपभोक्ता समिति मार्फत सञ्चालन हुने योजना सरलीकरण सम्बन्धमा: उपभोक्ता समिति मार्फत सञ्चालन हुने ७ लाख सम्मको निर्माणको हकमा ready-mix प्रयोग गर्न वाध्य नबनाउने तर ७ लाख भन्दा बढीको हकमा ready-mix प्रयोग गर्ने गराउने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
९. स-साना योजनाको सम्झौता सम्बन्धमा: २ लाख सम्मको योजनाहरू सम्झौता वडा कार्यालयबाट गर्ने/गराउने व्यवस्था मिलाउनका साथै अधुरा योजनाहरू पुरा गर्न उच्च प्राथमिकता दिइनेछ ।
१०. योजनाको खण्डीकरण रोक्ने सम्बन्धमा: वडाबाट सञ्चालित योजनाको हकमा २ लाख भन्दा कम नहुने गरी तथा नगरपालिकाबाट सञ्चालित हुने योजनाको हकमा ४ लाख भन्दा कमका योजनाहरू नबनाउने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
११. योजना सञ्चालन सम्बन्धमा: २० लाख भन्दा माथिका सकभर सबै खालका योजनाहरूको E-Bid गरिनेछ । आवश्यकता औचित्यताको आधारमा सो भन्दा कमका योजनाहरू पनि E-Bid गराउने प्रत्यन्त रहने छ । सडक पिच गर्ने, सरकारी भवन निर्माण गर्ने, सामाग्री खरिद गर्ने प्रकृतिका योजनाहरू उपभोक्ता समितिबाट नगराउने प्रबन्ध अनिवार्य रूपमा लागू गरिनेछ ।
१२. आ.व. २०७६/७७ बाट सरी आएका र टुला योजना सम्बन्धमा: वित्तीय समानीयकरण, राजश्व बाँडफाँड, आन्तरिक आम्दानी, अल्या लगायतका शीर्षकमा रहेका साथै ठेक्का प्रक्रियामा गई समय अभावले सम्झौता हुन बाँकी आयोजना पुरा गर्न स्रोत सहित आ.व. २०७७/०७८ मा सार्ने तथा बहुवर्षिय बनाई उच्च प्राथमिकताका साथ कार्यान्वयन गरिने छ । साथै अधुरा योजना पुरा गर्न जोड दिइनेछ ।
१३. योजना सम्पन्न गर्ने समय सारणी सम्बन्धमा: समयमै योजना सम्पन्न गर्न तथा गुणस्तरीयता अभिवृद्धि गर्न देहाय बमोजिमको समय सारणी पालना गर्न व्यवस्था मिलाइने छ ।
१४. उपभोक्ता समिति मार्फत सञ्चालन हुने योजनाका लागि

क्र सं	योजना तथा कार्यक्रम	समयावधि
१	उपभोक्ता समिति गठन	भदौ देखि कार्तिक मसान्त सम्म
२	योजनाहरूको लागत इस्टिमेट	भदौ देखि कार्तिक मसान्त सम्म
३	उपभोक्ता समितिसँग योजना सम्झौता	मंसिर देखि पुस मसान्त सम्म
४	योजना कार्यान्वयन प्रक्रिया	भदौ देखि वैशाख मसान्त सम्म
५	अनुगमन	कामको चरणमा
६	प्राविधिक मूल्याङ्कन	योजना सम्पन्न भएको ७ दिन भित्र पेश गर्ने
७	योजना फरफारक गर्ने	जेठको दोस्रो हप्ता सम्म
८	योजना तथा कार्यक्रमको अन्तिम भुक्तानी	सम्पूर्ण कागजात/प्राविधिक मूल्याङ्कन प्राप्त भएको ७ दिन भित्र

१५. प्रतिस्पर्धाको माध्यमद्वारा ठेक्का मार्फत सञ्चालन हुने योजनाको हकमा: ठेक्का मार्फत सञ्चालन हुने योजनाको गुणस्तरीयता, ग्राहियता र स्वीकार्यताका लागि देहाय बमोजिमको समय सारणी पालना गरिनेछ ।

क्र सं	योजना तथा कार्यक्रम	समयावधि
१	योजनाहरूको लागत इस्टिमेट	भदौ देखि कार्तिक मसान्त सम्म
२	टेन्डर डकुमेन्ट	मंसिरको १५ गते सम्म
३	ठेक्का सूचना निकाल्ने	मंसिर मसान्त सम्म
४	प्राविधिक मूल्याङ्कन	योजना सम्पन्न भएको ७ दिन भित्र पेश गर्ने

५	योजना फरफारक गर्ने	असार १५ सम्म
---	--------------------	--------------

१६. **वडा कार्यालय भवन निर्माणमा प्राथमिकता:** भाडामा रहेका वडा कार्यालय तथा जीर्ण वडा कार्यालयहरूको नवनिर्माणलाई उच्च प्राथमिकता दिइनेछ । सोका लागि प्रदेश तथा संघ सँग बजेट व्यवस्थाका लागि समेत अनुरोध गरिनेछ ।
१७. **प्रोत्साहन योजना सम्बन्धमा:** चैत मसान्त भित्र योजना सम्पन्न गर्ने वडाहरूलाई थप प्रोत्साहन गर्न प्रोत्साहन योजना दिइनेछ । सोका लागि बजेट व्यवस्था गरिनेछ ।

सामाजिक विकास क्षेत्र: (स्वास्थ्य, शिक्षा, खानेपानी तथा सरसफाई र अन्य)

१८. **सुत्केरी पोषण:** सुत्केरी भएको १५ दिनपछि महिला स्वयंसेविका मार्फत घरमा नै पुर्‍याउने गरी सुत्केरी पोषण कार्यक्रम सञ्चालन गर्न कार्यविधि निर्माण गरि कार्यान्वयनमा लग्न बजेट व्यवस्था गरिएको छ ।
१९. **असाध्य रोग सहायता:** असाध्य रोगमा भनि नेपाल सरकारले १ लाख प्रदान गर्ने खालका रोगीहरूको पोषण सहायता स्वरूप कार्यविधि निर्माण गरी सहयोग गर्न बजेट व्यवस्था गरिएको छ ।
२०. **पालिका स्तरीय अस्पताल निर्माणको आधारशिला तयार गर्ने सम्बन्धमा:** यस नगरपालिका क्षेत्र भित्र सुविधा सम्पन्न प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र नरहेको, कुनै हस्पिटल नरहेको, निजीस्तरमा सुविधा सम्पन्न नर्सिङ्ग होम, पोलिक्लिनिक उपलब्ध नभएको हुँदा पालिका स्तरीय अस्पताल निर्माणको लागि आधारशिला निर्माण हेतु आकर्षक बजेट व्यवस्था गरिएको छ ।
२१. **आँखा शिविर, रक्तदान शिविर, पूर्ण खोप दिगोपन, पाठेघर जाँच जस्ता कार्यक्रमहरूको निरन्तरता:** आँखा शिविर, रक्तदान शिविर, पूर्ण खोप दिगोपन, पाठेघर जाँच जस्ता कार्यक्रमहरूको निरन्तरता र प्रभावकारिता वृद्धि हुने गरी ठोस नीतिगत तथा कार्यक्रमिक सम्बोधन गरिएको छ ।
२२. **बालमैत्री नगरको आधारशिला सम्बन्धमा:** बालमैत्री नगर बनाउनका लागि आधारशिला निर्माण गर्न आवश्यक वस्तुनिष्ठ Report तयार गर्न बजेट व्यवस्था गरिएको छ ।
२३. **विद्यालयको जग्गा उपयोग सम्बन्धमा:** विद्यालयहरूको स्वामित्वमा रहेका जग्गाहरूको यकिन गर्ने, संरक्षण र उपयोगका सम्बन्धमा यकिन तथ्यांक संकलन र उपयोग सम्बन्धी मापदण्ड निर्माण गर्न बजेट व्यवस्था गरिएको छ । खरको छाना मुक्त अभियानलाई निरन्तरता दिने ।
२४. **विपद् व्यवस्थापन कोषमा बजेट व्यवस्था:** प्रकोप व्यवस्थापन कोषमा यथेष्ट बजेट व्यवस्था गरिएको छ । तथा विपद् सम्बोधनका लागि समेत नगरस्तरीय तथा वडा स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति गठन गरिनेछ ।
२५. **आयुवेद स्वास्थ्य प्रवर्द्धन:** आयुवेद स्वास्थ्यको इकाई उपयुक्त स्थानमा खोल्न सम्बन्धित निकायहरूमा पहलकदमी लिइने छ ।
२६. **आदिवासी /दलित तिर्थाटन:** जनजाति/ दलित ज्येष्ठ नागरिकको तिर्थाटन (needy base) हरूको हकमा कार्यविधि निर्माण गरी तिर्थाटन गराइनेछ । सोका लागि बजेट व्यवस्था गरिएको छ ।
२७. **जेष्ठ नागरिक केन्द्र सम्बन्धमा:** जेष्ठ नागरिकहरूलाई अनुभव आदान प्रदान, दुःख सुख साटासाट गर्ने, भजन कीर्तन गर्ने खालको Recreation center हरूको निर्माणका लागि कार्यविधि तर्जुमा गरि सञ्चालनमा ल्याउन बजेट व्यवस्था गरिएको छ ।

२८. छात्रवृत्ति सम्बन्धमा: जनजाति/ दलितका छात्राहरूलाई प्राविधिक शिक्षा तर्फ (TSLC/PCL) स्तरको अध्ययनका लागि ५०% क्याम्पसले लिने शुल्क अध्ययन छात्रवृत्तिका रूपमा कार्यविधि निर्माण गरी सुरु गरिनेछ ।
२९. एकल महिलाको हित: एकल महिला (राज्यले सुविधा नदिने) हरूको व्यावसायिकता प्रवर्द्धनका लागि तालिम, पूँजी सहयोग गर्ने खालका कार्यक्रमको लागि कार्यविधि निर्माण गरी सञ्चालन गरिने छ ।
३०. बालविवाह मुक्त नगरको Follow-up कार्यक्रम: बालविवाह मुक्त नगर घोषणा भई सकेकोले सो को निरन्तर अनुगमन, निगरानी तथा सचेतीकरणका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
३१. लैङ्गिक हिंसा विरुद्धको अभियान: सबै खालका लैङ्गिक हिंसाको अन्त्यको लागि शुन्य सहनशिलताको नीति अवलम्बन गर्ने गरी कार्यक्रम निर्माण गरिनेछ ।
३२. बालबालिका सँग मेयर: बालबालिका जिज्ञासा, चासोलाई सम्बोधन गर्न अन्तरक्रियात्मक कार्यक्रम बालबालिका सँग मेयर / उपमेयर कार्यक्रम निरन्तरता दिइनेछ ।
३३. सुचक सहितको कार्यसम्पादन सम्झौता: विद्यालयहरूको शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धि गर्न सुचक सहितको कार्यसम्पादन सम्झौता, वस्तुनिष्ठ र व्यवहारिक बनाई प्रयोगमा ल्याइनेछ ।
३४. मदरसा शिक्षाको मुल प्रवाहीकरण: मदरसा शिक्षाको मुल प्रवाहीकरण सघाउ पुर्‍याउन मदरसाहरूको शैक्षिक तथा पूर्वाधार विकासमा जोड दिइनेछ ।
३५. शिक्षण सिकाई अनुदान: न्यून दरबन्दी भएका विद्यालयहरूमा शिक्षण सिकाई अनुदानको व्यवस्थालाई निरन्तरता दिन जरूरी देखिएकोले बजेट व्यवस्था गरिएको छ ।
३६. राष्ट्रपति रनिङ शिल्ड तथा मेयर कपको निरन्तरता: युवाहरूलाई खेलप्रति अभिप्रेरणा कायम गरिराख्न तथा नगरपालिकाको साख अभिवृद्धि गर्न विगतदेखि सञ्चालनमा रहेका रनिङशिल्ड तथा मेयर कपमा निरन्तरता रहने छ ।
३७. खानेपानी तथा सरसफाई: अधुरा खानेपानी पुरा गर्ने, पुराना खानेपानी प्रणालीको पुर्नस्थापन तथा मर्मतको साथै नयाँ योजनाहरूको DPR तयार गरी आन्तरिक तथा बाह्य सहयोग समेत परिचालनद्वारा नगरबासीलाई स्वच्छ खानेपानी व्यवस्था मिलाइने छ ।
३८. पञ्जीकरण व्यवस्थापन सम्बन्धमा: सामाजिक सुरक्षा लगायत पञ्जीकरणलाई सशक्त, प्रभावी बनाउन सामाजिक सुरक्षा दर्ता सुदृढीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
३९. डोरी तान, उसु, खेल प्रतियोगितको निरन्तरता सम्बन्धमा: अन्य नगरपालिका भन्दा फरक मौलिक रूपमा ग्राहिया खेल उसु, डोरी तान खेलद्वारा खेल पर्यटन विकास गरिनेछ ।
४०. विपन्न बालबालिकाहरूका लागि पोशाक वितरण: गरिब/विपन्न बालबालिकाहरूको शैक्षिक र आधारभूत नैसर्गिक अधिकारको प्रवर्धनको लागि Need base को आधारमा पोशाक वितरण प्रवन्धलाई "विपन्न बालबालिकाको साथ नगरपालिका" भन्ने मान्यता अनुरूप विपन्न बालबालिकालाई पोशाक वितरणलाई थप प्रभावकारिताका साथ निरन्तरता दिइनेछ ।
४१. विद्यालयहरूको संरचनागत/ व्यवहारगत/प्राविधिगत सुधार: संघीय/प्रादेशिक सरकारबाट प्राप्त हुने संरचनागत/प्राविधिगत सुधारलाई सही कार्यान्वयन र उपयोगी बनाउन नगरको आफ्नै बजेटबाट पनि संरचनागत/व्यवहारगत/प्राविधिगत सुधारको प्रवन्ध मिलाइनेछ ।
४२. सडक तथा असहाय बालबालिकाको संरक्षकत्व/अभिभावकत्व सम्बन्धमा: सडक तथा असहाय बालबालिकाको संरक्षकत्व/अभिभावकत्वका लागि सम्बन्धित सरोकारवाला संस्था संस्था समन्वय सहकार्य गरिनेछ ।
४३. स्वास्थ्य संस्थाहरूलाई प्राविधिमैत्री बनाउने: स्वास्थ्य संस्थाहरूलाई अभिलेखीकरण, प्रतिवेदन र अन्य कार्यहरू व्यवस्थित बनाउन प्रति स्वास्थ्य संस्था एक थान कम्प्युटर र एक थान प्रिन्टरको व्यवस्था गरिनेछ ।

आर्थिक विकास क्षेत्र: (कृषि, पशु सेवा, उद्योग, वाणिज्य, सहकारी, पर्यटन र अन्य)

४४. उत्पादनमा आधारित अनुदान: अनुदानलाई वस्तुनिष्ठ बनाउन माछा/खसीबोका मध्ये कुनै एक तथा तरकारी/फलफूल मध्ये कुनै एकमा उत्पादनमा आधारित अनुदान कार्यक्रम सुरु गरिनेछ ।
४५. बैंक तथा सहकारी मार्फत ऋण: बैदेशिक रोजगारीबाट फर्किएका युवाहरूलाई उद्यमशीलता मार्फत स्वरोजगार बन्न चाहनेहरूलाई बैंक तथा सहकारी मार्फत कम्तीमा १% व्याजमा २ वर्ष सम्मका लागि ऋणका लागि(कार्यविधि निर्माण गरी) बजेट व्यवस्था गरिएको छ ।
४६. व्यवसाय शुरूवात सहयोग: पसल सञ्चालन वा व्यवसाय सञ्चालन गर्न चाहने क्षेत्र तोकी (जस्तै बेकरी, ब्लक, जुत्ता बनाउने, सिलाई पसल/ टपरी उद्योगका लागि कार्यविधि निर्माण गरी व्यवसाय सञ्चालन सहजीकरण सहयोगका (बढीमा ५० हजारमा नबढने गरी) लागि बजेट व्यवस्था गरिएको छ ।
४७. कोसेली घर: उपयुक्त स्थानमा सहकारी मार्फत कोसेली घर सञ्चालन गर्न बजेट व्यवस्था गरिएको छ ।
४८. कृषिको आधुनिकीकरण, व्यवसायीकरण र बजारीकरण: कृषि पेशालाई व्यवसायिक बनाउन कृषि यन्त्रहरू (मिनी ट्रिलर, कर्नसेलर, चापकट्टर Wheelbarrow लगायतका) मा ५०% अनुदान उपलब्ध गराउने व्यवस्था मिलाइएको छ ।
४९. फलफूलका विरूवा वितरण: नगरपालिका क्षेत्रभित्र फलफूल खेती विस्तारका लागि आँप/लिची/कागती खेती गर्न इच्छुक कृषकहरूलाई अनुदानमा फलफूल विरूवा उपलब्ध गराउने व्यवस्था मिलाइएको छ ।
५०. सिचाईका लागि विद्युतीय मोटर तथा पम्पिङ्गसेटमा अनुदान: ताल/तलैया /घोला/खोला तथा बोरिङ्गबाट सिचाईका लागि विद्युतीय मोटर तथा पम्पिङ्गसेटमा अनुदान उपलब्ध गराउन बजेटको व्यवस्था गरिएको छ ।
५१. कृत्रिम गर्भाधान: पशुजन्य उत्पादन वृद्धि गर्न गाई भैसी तथा बाख्रामा कृत्रिम गर्भाधान कार्यक्रमलाई अझ बढी जोडका साथ निरन्तरता दिइनेछ ।
५२. व्यवसायिक पशु फार्म व्यवस्थापन प्रोत्साहन: व्यवसायिक पशु फार्म व्यवस्थापनका लागि प्रोत्साहन अनुदान उपलब्ध गराउन बजेटको व्यवस्था गरिएको छ ।
५३. सहकारीहरूको प्रोफाइल तथा साझेदारी सम्बन्धमा: नगरपालिका भित्रका सहकारीहरूको प्रोफाइल तयार गर्ने उत्कृष्ट कार्य गर्ने सहकारीहरूलाई प्रोत्साहन गर्ने, शिक्षा तथा स्वास्थ्य क्षेत्र समेतमा लगानी गर्ने उत्प्रेरित गर्ने, औचित्यका आधारमा मर्जरमा जान प्रोत्साहन गर्ने तथा व्यवसायिकता प्रवर्द्धनका लागि नगरपालिका सँग साझेदारी गर्ने गरी बजेट व्यवस्था गरिएको छ ।
५४. बजार अनुगमन सम्बन्धमा: नगरपालिकाको बजार अनुगमन कार्यविधिको समय सापेक्ष संशोधनद्वारा समिति गठन, परिचालन गरी बजारको शुद्धिकरण अभियान सञ्चालन गरिनेछ ।
५५. बैदेशिक रोजगारीबाट फर्किएका युवाको अभिलेखीकरण तथा उद्यमशीलता प्रवर्द्धन: बैदेशिक रोजगारीबाट फर्किएका युवाहरूलाई स्वरोजगार, आत्मनिर्भर तथा उद्यमशील बनाउन सीप विकास, पूँजी परिचालन तथा **Exposer** का कार्यक्रमहरू निर्माण गरी कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।
५६. मेरो लगानी, मेरो नगर सुधार: नगरका पूर्वाधार निर्माणमा गुणस्तरीयता अभिवृद्धि, अपनत्व सिर्जना गर्न ५०/५०, ६०/४०, ७०/३० का कार्यक्रमहरू प्रतिस्पर्धाद्वारा सञ्चालन गर्न बजेटको व्यवस्था गरिएको छ ।
५७. शैक्षिक रणनीति अध्यावधिक: विद्यालयहरूको शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धि गर्न पाँच वर्षे शैक्षिक रणनीति अध्यावधिक गरिनेछ ।
५८. बालविकास केन्द्रको आधुनिकीकरण तथा गुणस्तर अभिवृद्धि: बालविकास केन्द्रलाई बालमैत्री, उपयोगी र साधन स्रोत सम्पन्न बनाउन नगरपालिकाको बजेटमार्फत सम्बोधन गरिनेछ ।

५९. ऐतिहासिक, सांस्कृतिक, धार्मिक तथा पराम्परागत प्रचलनहरूको संरक्षण, प्रवर्द्धन र बजारीकरण: यस नगरपालिका क्षेत्रभित्रका ऐतिहासिक, सांस्कृतिक, धार्मिक स्थलहरूको संरक्षण, उपयोग तथा बजारीकरणका अलावा पराम्परागत प्रचलनहरूको संरक्षण, प्रवर्द्धन तथा बजारीकरणका साथै थारू संस्कृतिको संरक्षण तथा बजारीकरणको ठोस कार्यक्रम निर्माण गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।
६०. अन्तराष्ट्रिय सहयोग, सहकार्य, समन्वय र सम्बन्ध विस्तार सम्बन्धमा: पालिकाको समग्र विकासलाई केन्द्रमा राखी राष्ट्रिय /अन्तराष्ट्रिय स्तरमा पालिकाहरू सँग भगिनी सम्बन्ध र सहकारी, गैरसरकारी संघ संस्था बीच संस्थागत सम्बन्ध विस्तार गरिनेछ ।
६१. तरकारी तथा उत्पादनको विशिष्टिकरण सम्बन्धमा:
- एक घर एक करेसाबारी तथा एक गाउँ एक उत्पादनमा जोड दिइनेछ । सोका लागि संघ, प्रदेश तथा अन्य संघ संस्था सँग पनि तालिम, पुँजी परिचालनमा परिचालन सहकार्य गरिनेछ ।
६२. योजनामा श्रम प्रधानता सम्बन्धमा: विषम अवस्थालाई मध्ये नजर गरी स्थानीय श्रोत, साधन, ज्ञान र श्रम उपयोग हुने गरी योजना सञ्चालनमा श्रम प्रधानतालाई जोड दिनेछ ।

वन, वातावरण, उर्जा तथा विपद् व्यवस्थापन क्षेत्र:

६३. सामुदायिक वनको आय उपयोग: कानूनको सिमाभित्र रही सामुदायिक वनको आम्दानी नगरपालिकाको कोषमा जम्मा गर्न सहजीकरण र उत्साहित गरिनेछ ।
६४. वारुणयन्त्र सञ्चालन सम्बन्धमा: वारुणयन्त्र सञ्चालन व्यवस्थापनको लागि जिल्ला सुरक्षा समिति मार्फत नारायण दल गण, गोरूसिंगे मार्फत सञ्चालन गर्ने गराउने व्यवस्थाका लागि जिल्ला सुरक्षा समितिलाई अनुरोध गर्ने तथा आवश्यक स्रोत साधनको व्यवस्थापन बार्षिक/अर्धबार्षिक रूपमा मिलाइनेछ ।
६५. आकस्मिक कोष: पशुपन्छी तथा खेतीमा हुने महामारी रोकथामका लागि आकस्मिक कोषको व्यवस्था गरी सोका लागि बजेट व्यवस्था गरिनेछ ।
६६. बजार क्षेत्रको सौन्दर्यीकरण: बजार क्षेत्रको सौन्दर्यीकरणका लागि पूर्व - पश्चिम राजमार्ग लगायत मुख्य सडकहरूको आसपासमा वृक्षारोपणका लागि बजेट व्यवस्था गरिनेछ ।
६७. पोखरी, ताल/तलाउहरूको संरक्षण र सौन्दर्यीकरण मार्फत आन्तरिक पर्यटन प्रवर्द्धन: सार्वजनिक पोखरी, तलाउहरूको संरक्षण र सौन्दर्यीकरण मार्फत आन्तरिक पर्यटन प्रवर्द्धन गर्न नीतिगत तथा कार्यक्रमिक व्यवस्था गरिनेछ ।
६८. NGO/INGO को सहयोग सहकार्य सम्बन्धमा: NGO/INGO को सहयोग लिई विपद् योजना लगायतका योजना निर्माण तथा कार्यान्वयनमा साझेदारिता विकास गर्न ठोस नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।
६९. आकस्मिक सहायता: नगरबासीलाई (आगलागी, बाढी, डुवान) को अवस्थामा राहतका लागि कार्यविधि निर्माण गरी सहयोग गर्न बजेट व्यवस्था गरिएको छ ।
७०. स्रोतको महत्त्व उपयोग सम्बन्धमा: प्राकृतिक स्रोतहरूको उचित संरक्षण सहित परिचालनका लागि राजस्व नीति अनुकूलित बनाउने प्रयोजनका लागि दीर्घकालिन राजस्व नीति निर्माण गरिनेछ ।
७१. विपद् प्रतिकार्य कर्नर स्थापना: आगलागी, बाढी, पहिरो, डुवानको अवस्थामा उद्धार कार्य सञ्चालन गर्न न्यूनतम आवश्यक सामग्री (जस्तै: भरयाङ्ग, सावेल, डोरी, हेक्सा, गैटी, बाल्टिन, लाइफ ज्याकेट लगायत) का सामग्रीहरू

सहितको हरेक वडामा ५० हजार सम्मको तथा इलाका प्रहरी कार्यालयलाई समेत गरी विपद् प्रतिकार्य सामाग्री सहितको वडास्तरीय विपद् प्रतिकार्य कर्नर सञ्चालनमा ल्याइने छ ।

७२. **वृक्षारोपणद्वारा हरियाली प्रवर्धन कार्यक्रम:** डिभिजन वन कार्यालय, सब डिभिजन वन कार्यालय सँग सहकार्य गरी खाली तथा पर्तिजग्गाहरूमा संरक्षण सहितको वृक्षारोपण तथा जडीबुटी रोपणद्वारा हरियाली प्रवर्द्धन तथा आय आर्जनमा सहयोग पुग्ने गरी कार्यक्रमद्वारा सम्बोधन गरिनेछ ।

सार्वजनिक सेवा तथा क्षमता विकास क्षेत्र:

७३. **स्वास्थ्य इकाई तथा सामुदायिक भवनहरूमा उज्यालो कार्यक्रम:** स्वास्थ्य इकाई तथा सामुदायिक भवनहरूमा सेवाको निर्वाध सञ्चालनका लागि सौर्य उर्जा लगायतको बैकल्पिक उपायहरूको अवलम्बन गरिनेछ ।
७४. **वस्तुनिष्ठ नागरिक वडापत्र:** नगर तथा वडाको वस्तुनिष्ठ नागरिक वडापत्र तयार गर्ने र टाँस गर्न व्यवस्था मिलाइने छ ।
७५. **Digital Profile निर्माण:** घरपरिवारको वस्तुनिष्ठ जानकारी तथा नापी नक्सा श्रोत पहिचान सहितको विद्युतीय विवरण Digital Profile निर्माण गरिनेछ ।
७६. **नगर/ वडा कार्यालयको सहज सेवा प्रवाह:** नगरपालिका कार्यालयमा टेलिफोन, Delicated Net जडान तथा वडाहरूमा राम्रो खालको नेट व्यवस्थापन गर्ने ।
७७. **तालिम तथा क्षमता विकास:** जनप्रतिनिधि/ कर्मचारीहरूका लागि क्षमता विकास सम्बन्धि तालिम सञ्चालन गरिनेछ ।
- क) उपयुक्त नगरपालिका (स्वदेशी/विदेशी) सँग भगिनी सम्बन्ध स्थापना गरिनेछ ।
- ख) प्रविधिगत/ कानूनी /व्यवहारगत ज्ञान निर्माण गर्ने जनप्रतिनिधिको लागि उपयोगी तालिम सञ्चालन गर्ने गराइनेछ ।
- ग) जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीहरूका लागि आवश्यकता अनुसार डाईभिड तालिम सञ्चालन गरिनेछ ।
७८. **सूचनाको हक र कार्यालय सौन्दर्यीकरण:**
- क) विशिष्ट खालको सूचनाको हक सम्बन्धी तालिम (जनप्रतिनिधी / कर्मचारीलाई) सञ्चालन गरिनेछ ।
- ख) वडा कार्यालयहरूको पनि सूचना अधिकारी तोक्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- ग) वडा कार्यालयहरूको स्थानीय ज्ञान, सीप, स्रोत तथा स्थानीयता झल्किने गरी सौन्दर्यीकरणका कार्यक्रम सञ्चालन गर्न वडालाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।
७९. **नगरपालिका परिसरको Beautification का कार्यहरू:** नगरपालिका परिसरमा थप बाटिका, नक्सा, **Slogan, Layout** लगायतका कार्यक्रम गरी स्थानीयता तथा फरकपन दिलाउने ठोस कार्यक्रम निर्माण गरी सञ्चालन गरिनेछ ।
८०. **नगर प्रहरी व्यवस्थापन र परिचालन:** अव्यवस्थित निर्माण, पसल, कवल सञ्चालन पार्किङ्ग व्यवस्थापन, नगरवासीलाई अनुशासित र विधि अनुकूलित बनाउन नगर प्रहरीको व्यवस्था र परिचालन गराइनेछ ।
८१. **वडा कार्यालयको Layout सेवा प्रवाह र सौन्दर्यीकरण र प्रविधिमैत्री बनाउने सम्बन्धी:** सेवा प्रवाह गर्ने Unit भएकाले वडा कार्यालयलाई प्रविधिमैत्री, उपयोगी र सम्भव भए सम्म सौन्दर्यीकरण गरिनेछ ।
८२. **लागत साझेदारीमा भ्रमण / अनुभव आदान प्रदान:** जनप्रतिनिधि/ कर्मचारीका लागि अनुभव आदान प्रदान भ्रमण/अवलोकन गर्दा स्थानीय तहसँगको अन्तर संवाद/ ज्ञान, क्षमतामा बढोतरीका लागि ७०:३० मा भ्रमण/अनुभव आदानप्रदानको कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
८३. **सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण:** सामाजिक सुरक्षा भत्ता सहज र छिटो रूपमा प्राप्त गर्ने वातावरण निर्माणका लागि एउटा बैंकलाई बढीमा २ वटा वडा सम्मको भत्ता वितरण गर्ने र पायक पर्ने बैंकहरू मार्फत वितरण गर्ने प्रबन्धका लागि बाणिज्य तथा विकास बैंक सँग साझेदारी गरिनेछ ।

८४. सार्वजनिक सुनुवाई, सामाजिक परीक्षण तथा सार्वजनिक लेखा परीक्षण: पालिकास्तरमा कम्तीमा ४ वटा सार्वजनिक सुनुवाई र वडा तहमा समेत सुनुवाई, सार्वजनिक परीक्षण तथा सार्वजनिक लेखा परीक्षण कार्यलाई प्रोत्साहित गरिनेछ ।
८५. सिफारिस एकरूपता सम्बन्धी अभिमुखीकरण : नगर तथा वडा कार्यालयबाट प्रवाह गरिने विभिन्न खालका सिफारिसहरूमा एकरूपता ल्याउन विषयगत विशेषज्ञबाट अभिमुखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
८६. सार्वजनिक परीक्षणलाई संस्थागत गर्ने: वडा नं. ९ मा आमरूपमा प्रचलित व्यानर सहित 'हामी भ्रष्टाचार हुन दिन्नौं' भनि लेखिएको व्यानर सहित सार्वजनिक परीक्षणको प्रचलनलाई नगर तहसम्म नै संस्थागत गर्ने प्रवन्ध मिलाइनेछ ।
८७. विगतका वर्षको सफल नीतिगत प्रबन्धको निरन्तरता सम्बन्धमा: यस नगरपालिकामा विगत वर्षहरूमा सफल र मानक रूपमा स्थापित भई कार्यान्वयनमा भएका सबै खालका नीतिगत प्रबन्धहरूलाई यथासम्भव कायम गरी निरन्तरता दिइनेछ ।

प्रस्तावित नीति तथा कार्यक्रमको सफल कार्यान्वयनबाट आर्थिक, सामाजिक, भौतिक क्षेत्रमा थप गतिशील हुनेछ, 'खुसी नगरवासी, समृद्ध बुद्धभूमि' को आकाङ्क्षा पुरा गर्न योगदान पुग्नेछ ।

यी नीति तथा कार्यक्रमको कार्यान्वयनमा नगर कार्यपालिकालाई सबैबाट सक्रिय सहयोग हुने विश्वास व्यक्त गर्दछु । अन्त्यमा नगरको समग्र विकासमा योगदान गर्ने राजनीतिक दल, राष्ट्रसेवक, निजी, सहकारी र सामुदायिक क्षेत्र, श्रमिक वर्ग, नागरिक समाज, आम सञ्चार जगत लगायत सम्पूर्ण दिदीबहिनी तथा दाजुभाईहरूलाई हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु । नगरको विकासमा सहयोग पुऱ्याउने नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार, विकास साझेदारी संघसंस्थाहरूलाई धन्यवाद दिन्छु ।

धन्यवाद !

आ.व. २०७७/०७८ का लागि बुद्धभूमि नगरपालिकाको नीति तथा कार्यक्रम

नगर उपप्रमुख ज्यू

नगरसभाका सदस्य ज्यूहरू

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत ज्यू

नगर कार्यपालिका सम्पूर्ण शाखा प्रमुख साथै राष्ट्र सेवक कर्मचारी ज्यूहरू

सुरक्षा निकायका प्रमुख तथा प्रतिनिधि, पत्रकार साथीहरू,

१. विश्व नै कोभिड-१९ (कोरोना भाइरस) महामारीको चपेटामा परिरहेको चुनौतिपूर्ण र असहज अवस्थामा आज यस बुद्धभूमि नगरपालिकाको सातौं नगरसभाको बैठकमा आ.व. २०७७/०७८ को नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्दैछु ।
२. नेपालको सार्वभौमसत्ता, स्वाधिनता, भौगोलिक अखण्डता, राष्ट्रिय हित, स्वाभिमान, लोकतन्त्र र जनजीविकाका लागि भएका विभिन्न आन्दोलनहरूमा आफ्नो अमूल्य जीवन उत्सर्ग गर्नुहुने सम्पूर्ण ज्ञात, अज्ञात सहिदहरूप्रति भावपूर्ण श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दैछु ।
३. कोभिड-१९ महामारीका कारण मानव जातिमाथि शताब्दीकै सबैभन्दा ठूलो संकट पैदा भएको छ । यस महामारी विरुद्ध लड्न मौजुदा स्वास्थ्य सेवा र सुविधाहरू अपर्याप्त देखिएको छ । यस महामारीबाट लाखौं मानिसको ज्यान गइसकेको छ, अरू लाखौं संडक्रमित छन् । यस महामारीबाट संडक्रमित भई जीवन गुमानुहुने नागरिकहरूका शोकाकुल परिवारजन प्रति गहिरो समवेदना व्यक्त गर्दैछु । उपचाररत सम्पूर्ण दिदीबहिनी तथा दाजुभाइहरूको शीघ्र स्वास्थ्य लाभको कामना गर्दैछु ।
४. जोखिमपूर्ण परिस्थितमा अग्रपंङ्क्तिमा रहेर सेवा गर्ने स्वास्थ्यकर्मी, सुरक्षाकर्मी, एम्बुलेन्स चालक लगायत सम्पूर्ण राष्ट्रसेवकको म उच्च प्रशंसा गर्दैछु । आवश्यक वस्तुको सहयोग पुऱ्याउनुहुने सबै व्यक्ति तथा संघ, संस्थालाई धन्यवाद दिन चाहान्छु ।
५. महामारी रोकथाम, नियन्त्रण र व्यवस्थापन कार्यमा योगदान पुऱ्याउनु हुने जनप्रतिनिधि, राजनीतिक दल, निजी तथा व्यवसायिक क्षेत्र, सञ्चार जगत र विपद् प्रकोप व्यवस्थापन कोषमा सहयोग उपलब्ध गराउने सबैलाई धन्यवाद दिन चाहान्छु ।
६. स्थानीय तह आफैमा स्थानीय सरकार भएको सन्दर्भमा सफल, स्थिर एवंम दिगोपनाको माध्यमद्वारा जनतालाई अधिकतम सेवा सुविधा र विकासको अनुभूति दिनु अहिलेको अहम

सवाल हो । स्थानीय सरकारको अनुभूति दिलाउनु, विकासको गतिलाई बढाउनु र जनताको सन्तुष्टिको स्तर वृद्धि गरी समृद्ध र आत्मनिर्भर बुद्धभूमि नगरपालिका बनाउने हाम्रो साझा कोशिस हो र यसमा यहाँहरूको निरन्तर सहयोग र प्रतिवद्धता अपरिहार्य छ ।

७. हाम्रा अगाडि तत्काल नगरी नहुने कामहरू धेरै छन् । ती सबैलाई आवश्यकता, औचित्यता प्राथमिकीकरण र हाम्रो सार्मथ्य बीच सन्तुलन गरी पुरा गर्दै जानु छ । हाम्रा सामु अल्पकालिन, मध्यकालिन र दीर्घकालिन अभिभाराहरू छन् ।
८. आगामी आर्थिक वर्षको नीति तथा कार्यक्रम निर्माणको क्रममा नेपालको संविधानमा भएको व्यवस्थाहरू तथा संविधानको अनुसूची ८ र ९ अनुसारका एकल अधिकार र साझा अधिकारका सूचीहरूमा भएका व्यवस्थाहरू, पन्ध्रौ योजनाको आधारपत्र, दिगो विकासका लक्ष्यहरू, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४, अर्थ मन्त्रालयबाट प्राप्त मार्गदर्शन, संघीय मन्त्रालयहरूबाट समय समयमा जारी भएका मार्गदर्शनका साथै स्थानीय तहसँग सम्बन्धित कानूनहरूको दिशानिर्देशताका अलावा पूर्व बजेट छलफल कार्यक्रममा राजनीतिक संयन्त्रबाट प्राप्त भएका राय सुझावहरू, समितिहरूबाट प्राप्त सुझावहरू, वस्ती/टोल तथा वडा भेलाहरूबाट प्राप्त भएका सुझावहरू र नगरवासीहरूले समय समयमा दिनुभएको राय सुझावहरू समेटी यो नीति कार्यक्रम बजेट निर्माणका लागि आधारशिलाको रूपमा लिएको छु ।
९. गर्नुपर्ने कामको फेहरिस्त लामो छ तथापि हाम्रो स्रोत, साधन र सार्मथ्यले जे भ्याउछ सो कार्यहरू प्राथमिकीकरण गरि गर्ने हाम्रो दायित्व हो । COVID 19 को विषम परिस्थितिमा हाम्रो स्वास्थ्य प्रणालीमा आमूल परिवर्तन, वैदेशिक रोजगारीबाट फर्किएका दाजुभाईहरूलाई छुने कार्यक्रम निर्माण, सडक सञ्जालहरूको स्तरोन्नति र राज्यको नजरमा कम प्राथमिकता परेका विषयहरू उत्पादनमा आधारित अनुदान, एकल महिला, ज्येष्ठ नागरिकको आत्मसम्मान, विपद् तयारी तथा प्रतिकार्य जस्ता विषयहरूलाई यथोचित सम्बोधन गर्ने प्रयत्न स्वरूप समेटने प्रयास गरिएको छ ।

प्रस्तुत नीति, कार्यक्रम तथा बजेटका उद्देश्यहरू:

- r गुणस्तरीय आर्थिक, सामाजिक, भौतिक पूर्वाधारहरूको निर्माणद्वारा समृद्ध बुद्धभूमि र बुद्धभूमि वासी रहने छ ।
- r उत्पादकत्व अभिवृद्धि र सोका लागि प्रेरणा,
- r विपदको सम्बोधन ।

r एकल महिला जेष्ठ नागरिक, सुत्केरी पोषण, असाध्य रोगीलाई पोषण सहायता, वडामा विपद प्रतिकार्य गर्नर स्थापना,

r अधुरा र आ.ब. २०७६/०७७ को विषमताको कारणले बाँकी रहेका योजनाहरू पुरा गर्ने ।

r सुशासन अभिवृद्धि र स्थानीय सरकारको गाह्यता र स्वीकार्यतामा बढोतरी,

प्रस्तुत नीति, कार्यक्रम तथा बजेटका प्राथमिकताहरू:

r अधुरा योजनाहरू पुरा गर्न उच्चतम जोड,

r सामाजिक, आर्थिक तथा भौतिक पूर्वाधारहरू निर्माण सँगै गुणस्तरीयता वृद्धि

r कृषि/पशु विकासको आधुनिकीकरण, व्यवसायिकरण र बजारीकरण

r विपद सम्बोधन,

r आत्मनिर्भर र उद्यमशील जनशक्ति निर्माण,

r सेवा प्रवाहको गुणस्तरीयता र गार्ह्यता अभिवृद्धि

r शान्त, सुखी र समृद्ध नगर र नगरबासी,

आ.व. २०७६/०७७ को नीतिगत स्थितिको संक्षिप्त समिक्षा

- अत्यावश्यक कानूनहरूको तर्जुमा भएको ।
- नगरस्तरीय साना, मझौला योजनाहरूको आशिक सम्बोधन भएको ।
- Covid-19 को अवस्थामा पनि पूर्वाधारजन्य / सामाजिक / आर्थिक क्षेत्रका कार्यक्रमहरू सन्तोषजनक रूपमा सञ्चालनमा रहेका,
- विषम अवस्थाका बाबजुद पनि आन्तरिक राजस्व लक्ष्य अनुरूप प्राप्त भएको ।
- नेतृत्वको सुझबुझ, कर्मचारीको हार्दिकताले नीति कार्यक्रम कार्यान्वयन सन्तोषजनक भएको समिक्षा रहेको
- आकस्मिक विपद्लाई जनप्रतिनिधिको सक्रियताले सहज रूपमा व्यवस्थापन गरी सन्तोषजनक प्रतिक्रिया प्राप्त भएको ।
- प्रशासनिक अस्थिरताका बाबजुद काम गर्दा नीतिगत, कार्यक्रमिक सन्तुलन र अपेक्षित गति हुन नसकेको ।
- वडास्तरीय केही अत्यावश्यकीय सामाजिक/पूर्वाधार क्षेत्रका योजनाहरूको कटौती गरी क्वारेन्टाइन, आइसोलेसन व्यवस्थापनमा खर्चिनु पर्ने अवस्था रहेको ।
- कार्यविधि मापदण्ड निर्माण अपेक्षित रूपमा गर्न नसकिएको ।

- नगर प्रहरी भर्ना, छनौट गर्न नसक्दा नगरवासीलाई अनुशासित, नियमवद्ध गर्न नसकिएको ।
- नगरपालिका र वडाको गतिमा उचित संयोजन गर्न नसकिएको ।
- वढदो सञ्चालनगत खर्चले असहज बनाएको ।
- संघीय राजस्व वाडफाँडको ठूलो हिस्सा प्राप्त नहुने विद्यमान अवस्थाले राजस्व वाडफाँड शीर्षक योजनाहरू स्थगित गर्नुपर्ने अवस्था सृजना भएको ।
- सुशासन र सेवाप्रवाहमा अब्बल हुन नसकिएको ।
- अत्यावश्यक पूर्वाधारहरू जग्गा प्राप्ति लगायतका कारणले पुरा गर्न नसकिएको,
- जनताको सन्तुष्टि स्तरमा व्यापक सुधार गर्न नसकिएको, तथापि निरासा हुनुपर्ने अवस्था नरहेको, पूर्वाधारजन्य संरचना निर्माणमा अपेक्षित गति रहेको,
- संघीय /प्रादेशिक राज्य संरचनाहरूबाट सोचे अनुरूप सहयोग, साथ, समर्थन प्राप्त नहुँदा संस्थागत/ पूर्वाधारजन्य गुणात्मक फड्को मार्न नसकिएको ।

नगरसभा सदस्यज्यूहरू:

अब म क्षेत्रगत रूपमा आगामी आ.व. २०७७/०७८ का नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्दछु ।

भौतिक पूर्वाधार विकास क्षेत्र:

"सबैको साथ अधुरा योजनाहरूको पूर्णता र गुणस्तरीयतामा बढोतरी"

१. **योजनाहरूको दिगोपना सम्बन्धमा:** योजनाहरूको दिगोपनाका लागि विशेषतः सडक योजनाहरूको हकमा माटो कटान, पटान, ग्रावेल खालका योजना सञ्चालन गर्दा योजनागत बजेट कम्तीमा २०% बजेटबाट नाली, कल्भर्ट, Side Drainage, कजवे, टेवा पर्खालमा खर्च गर्ने पर्ने र सो अनुरूप लागत अनुमान तयार गर्न प्राविधिकहरूलाई निर्देशन गरिनेछ ।
२. **घर नक्सा पास:** घर नक्सा पासलाई वडाको केन्द्र आसपास चारकिल्ला तोक्री तथा बजार क्षेत्रलाई अनिवार्य गर्ने र क्रमशः गाउँ घरको समेत घरनक्सा पासलाई समेत अनिवार्य गरिनेछ ।
३. सबै खालका सडकको चौडाई तथा Right of way यकिन गरी सार्वजनिक गरिनेछ ।
४. **कार्यालयमा रहेका ग्रेडर, रोलरको उपयोग सम्बन्धमा:** कार्यालयमा रहेका ग्रेडर, रोलरहरूको सञ्चालनका लागि सूचना प्रकाशन गरी निजी क्षेत्रलाई बार्षिक वा द्विवार्षिक रूपमा जिम्मा दिन नीतिगत, कार्यविधिगत व्यवस्था गरिनेछ ।

५. लागत साझेदारी: नगरको लगानीलाई कम तथा जनताको अपनत्व र उत्साहलाई कायम र बढोतरी गर्न ५०:५०, ६०:४०, ७०:३० का कार्यक्रमहरूका लागि नीति कार्यक्रममा समावेश गर्ने र १५ दिने सूचना आह्वान गरी प्रस्ताव माग गरी उत्कृष्ट प्रस्ताव छनौट गरी कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
६. सिचाई प्रणालीको सुधार विस्तार: बुद्धभूमि नगरपालिकालाई कृषिमा आत्मनिर्भर र खाद्यान्नको निकासी मार्फत आयस्तरमा सुधार गर्ने प्रमुख अभिष्टका साथ सिचाई प्रणालीको सुधार, विस्तार र सुदृढीकरणको लागि बजेट व्यवस्था गरिएको छ ।
७. मर्मत सम्भार कोष: चालु आ.व. मा सञ्चालित तथा अघिल्ला आ.व. हरूमा सञ्चालित योजनाहरूको मर्मत, सम्भार, व्यवस्थापनका लागि चालु आ.व.का योजनाहरूबाट नियमानुसार २.५% को बजेटमा Reflect गराई, कार्यक्रम बनाई मर्मत, सम्भार व्यवस्थापन गर्ने गराउने परिपाटीको विकास गर्न कोष सञ्चालन गरिने छ । साथै चालु आ.व. मा सञ्चालित योजनाहरूबाट ०.५% रकम कट्टा गरी योजनाहरूको अनुगमन, व्यवस्थापनमा खर्च गर्ने/ गराईने छ ।
८. उपभोक्ता समितिमार्फत सञ्चालन हुने योजना सरलीकरण सम्बन्धमा: उपभोक्ता समिति मार्फत सञ्चालन हुने ७ लाख सम्मको निर्माणको हकमा ready-mix प्रयोग गर्न वाध्य नबनाउने तर ७ लाख भन्दा बढीको हकमा ready-mix प्रयोग गर्ने गराउने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
९. स-साना योजनाको सम्झौता सम्बन्धमा: २ लाख सम्मको योजनाहरू सम्झौता वडा कार्यालयबाट गर्ने/गराउने व्यवस्था मिलाउनका साथै अधुरा योजनाहरू पुरा गर्न उच्च प्राथमिकता दिइनेछ ।
१०. योजनाको खण्डीकरण रोक्ने सम्बन्धमा: वडाबाट सञ्चालित योजनाको हकमा २ लाख भन्दा कम नहुने गरी तथा नगरपालिकाबाट सञ्चालित हुने योजनाको हकमा ४ लाख भन्दा कमका योजनाहरू नबनाउने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
११. योजना सञ्चालन सम्बन्धमा: २० लाख भन्दा माथिका सकभर सबै खालका योजनाहरूको E-Bid गरिनेछ । आवश्यकता औचित्यताको आधारमा सो भन्दा कमका योजनाहरू पनि E-Bid गराउने प्रत्यन्त रहने छ । सडक पिच गर्ने, सरकारी भवन निर्माण गर्ने, सामाग्री खरिद गर्ने प्रकृतिका योजनाहरू उपभोक्ता समितिबाट नगराउने प्रबन्ध अनिवार्य रूपमा लागू गरिनेछ ।

१२. आ.व. २०७६/७७ बाट सरी आएका र ठुला योजना सम्बन्धमा: वित्तीय समानीयकरण, राजश्व बाँडफाँड, आन्तरिक आम्दानी, अल्या लगायतका शीर्षकमा रहेका साथै ठेक्का प्रक्रियामा गई समय अभावले सम्झौता हुन बाँकी आयोजना पुरा गर्न स्रोत सहित आ.व. २०७७/०७८ मा सार्ने तथा बहुवर्षिय बनाई उच्च प्राथमिकताका साथ कार्यान्वयन गरिने छ । साथै अधुरा योजना पुरा गर्न जोड दिइनेछ ।

१३. योजना सम्पन्न गर्ने समय सारणी सम्बन्धमा: समयमै योजना सम्पन्न गर्न तथा गुणस्तरीयता अभिवृद्धि गर्न देहाय बमोजिमको समय सारणी पालना गर्न व्यवस्था मिलाइने छ ।

१४. उपभोक्ता समिति मार्फत सञ्चालन हुने योजनाका लागि

क्र सं.	योजना तथा कार्यक्रम	समयावधि
१	उपभोक्ता समिति गठन	भदौ देखि कार्तिक मसान्त सम्म
२	योजनाहरुको लागत इस्टिमेट	भदौ देखि कार्तिक मसान्त सम्म
३	उपभोक्ता समितिसँग योजना सम्झौता	मंसिर देखि पुस मसान्त सम्म
४	योजना कार्यान्वयन प्रक्रिया	भदौ देखि वैशाख मसान्त सम्म
५	अनुगमन	कामको चरणमा
६	प्राविधिक मूल्याङ्कन	योजना सम्पन्न भएको ७ दिन भित्र पेश गर्ने
७	योजना फरफारक गर्ने	जेठको दोस्रो हप्ता सम्म
८	योजना तथा कार्यक्रमको अन्तिम भुक्तानी	सम्पूर्ण कागजात/प्राविधिक मूल्याङ्कन प्राप्त भएको ७ दिन भित्र

१५. प्रतिस्पर्धाको माध्यमद्वारा ठेक्का मार्फत सञ्चालन हुने योजनाको हकमा: ठेक्का मार्फत सञ्चालन हुने योजनाको गुणस्तरीयता, ग्राहियता र स्वीकार्यताका लागि देहाय बमोजिमको समय सारणी पालना गरिइनेछ ।

क्र.सं	योजना तथा कार्यक्रम	समयावधि
१	योजनाहरुको लागत इस्टिमेट	भदौ देखि कार्तिक मसान्त सम्म
२	टेन्डर डकुमेन्ट	मंसिरको १५ गते सम्म
३	ठेक्का सूचना निकाल्ने	मंसिर मसान्त सम्म
४	प्राविधिक मूल्याङ्कन	योजना सम्पन्न भएको ७ दिन भित्र पेश गर्ने
५	योजना फरफारक गर्ने	असार १५ सम्म

१६. वडा कार्यालय भवन निर्माणमा प्राथमिकता: भाडामा रहेका वडा कार्यालय तथा जीर्ण वडा कार्यालयहरूको नवनिर्माणलाई उच्च प्राथमिकता दिइनेछ । सोका लागि प्रदेश तथा संघ सँग बजेट व्यवस्थाका लागि समेत अनुरोध गरिनेछ ।
१७. प्रोत्साहन योजना सम्बन्धमा: चैत मसान्त भित्र योजना सम्पन्न गर्ने वडाहरूलाई थप प्रोत्साहन गर्न प्रोत्साहन योजना दिइनेछ । सोका लागि बजेट व्यवस्था गरिनेछ ।

सामाजिक विकास क्षेत्र: (स्वास्थ्य, शिक्षा, खानेपानी तथा सरसफाई र अन्य)

१८. सुत्केरी पोषण: सुत्केरी भएको १५ दिनपछि महिला स्वयंसेविका मार्फत घरमा नै पुर्‍याउने गरी सुत्केरी पोषण कार्यक्रम सञ्चालन गर्न कार्यविधि निर्माण गरि कार्यान्वयनमा लग्न बजेट व्यवस्था गरिएको छ।
१९. असाध्य रोग सहायता: असाध्य रोगमा भनि नेपाल सरकारले १ लाख प्रदान गर्ने खालका रोगीहरूको पोषण सहायता स्वरूप कार्यविधि निर्माण गरी सहयोग गर्न बजेट व्यवस्था गरिएको छ ।
२०. पालिका स्तरीय अस्पताल निर्माणको आधारशिला तयार गर्ने सम्बन्धमा: यस नगरपालिका क्षेत्र भित्र सुविधा सम्पन्न प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र नरहेको, कुनै हस्पिटल नरहेको, निजीस्तरमा सुविधा सम्पन्न नर्सिङ्ग होम, पोलिक्लिनिक उपलब्ध नभएको हुँदा पालिका स्तरीय अस्पताल निर्माणको लागि आधारशिला निर्माण हेतु आकर्षक बजेट व्यवस्था गरिएको छ ।
२१. आँखा शिविर, रक्तदान शिविर, पूर्ण खोप दिगोपन, पाठेघर जाँच जस्ता कार्यक्रमहरूको निरन्तरता: आँखा शिविर, रक्तदान शिविर, पूर्ण खोप दिगोपन, पाठेघर जाँच जस्ता कार्यक्रमहरूको निरन्तरता र प्रभावकारिता वृद्धि हुने गरी ठोस नीतिगत तथा कार्यक्रमिक सम्बोधन गरिएको छ ।
२२. बालमैत्री नगरको आधारशीला सम्बन्धमा: बालमैत्री नगर बनाउनका लागि आधारशिला निर्माण गर्न आवश्यक वस्तुनिष्ठ Report तयार गर्न बजेट व्यवस्था गरिएको छ ।
२३. विद्यालयको जग्गा उपयोग सम्बन्धमा: विद्यालयहरूको स्वामित्वमा रहेका जग्गाहरूको यकिन गर्ने, संरक्षण र उपयोगका सम्बन्धमा यकिन तथ्याकं संकलन र उपयोग सम्बन्धी मापदण्ड निर्माण गर्न बजेट व्यवस्था गरिएको छ । खरको छाना मुक्त अभियानलाई निरन्तरता दिने ।

२४. विपद् व्यवस्थापन कोषमा बजेट व्यवस्था: प्रकोप व्यवस्थापन कोषमा यथेष्ट बजेट व्यवस्था गरिएको छ । तथा विपद् सम्बोधनका लागि समेत नगरस्तरीय तथा वडा स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति गठन गरिनेछ ।
२५. आयुवेद स्वास्थ्य प्रवर्द्धन: आयुवेद स्वास्थ्यको इकाई उपयुक्त स्थानमा खोल्न सम्बन्धित निकायहरूमा पहलकदमी लिइने छ ।
२६. आदिवासी /दलित तिर्थाटन: जनजाति/ दलित ज्येष्ठ नागरिकको तिर्थाटन (needy base) हरूको हकमा कार्यविधि निर्माण गरी तिर्थाटन गराइनेछ । सोका लागि बजेट व्यवस्था गरिएको छ ।
२७. जेष्ठ नागरिक केन्द्र सम्बन्धमा: जेष्ठ नागरिकहरूलाई अनुभव आदान प्रदान, दुःख सुख साटासाट गर्ने, भजन कीर्तन गर्ने खालको Recreation center हरूको निर्माणका लागि कार्यविधि तर्जुमा गरि सञ्चालनमा ल्याउन बजेट व्यवस्था गरिएको छ ।
२८. छात्रवृत्ति सम्बन्धमा: जनजाति/ दलितका छात्राहरूलाई प्राविधिक शिक्षा तर्फ (TSLC/PCL) स्तरको अध्ययनका लागि ५०% क्याम्पसले लिने शुल्क अध्ययन छात्रवृत्तिका रूपमा कार्यविधि निर्माण गरी सुरु गरिनेछ ।
२९. एकल महिलाको हित: एकल महिला (राज्यले सुविधा नदिने) हरूको व्यावसायिकता प्रवर्द्धनका लागि तालिम, पूँजी सहयोग गर्ने खालका कार्यक्रमको लागि कार्यविधि निर्माण गरी सञ्चालन गरिने छ ।
३०. बालविवाह मुक्त नगरको Follow-up कार्यक्रम: बालविवाह मुक्त नगर घोषणा भई सकेकोले सो को निरन्तर अनुगमन, निगरानी तथा सचेतीकरणका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
३१. लैङ्गिक हिंसा विरुद्धको अभियान: सबै खालका लैङ्गिक हिंसाको अन्त्यको लागि शुन्य सहनशिलताको नीति अवलम्बन गर्ने गरी कार्यक्रम निर्माण गरिनेछ ।
३२. बालबालिका सँग मेयर: बालबालिका जिज्ञासा, चासोलाई सम्बोधन गर्न अन्तरक्रियात्मक कार्यक्रम बालबालिका सँग मेयर / उपमेयर कार्यक्रम निरन्तरता दिइनेछ ।
३३. सुचक सहितको कार्यसम्पादन सम्झौता: विद्यालयहरूको शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धि गर्न सुचक सहितको कार्यसम्पादन सम्झौता, वस्तुनिष्ठ र व्यवहारिक बनाई प्रयोगमा ल्याइनेछ ।
३४. मदरसा शिक्षाको मुल प्रवाहीकरण: मदरसा शिक्षाको मुल प्रवाहीकरण सघाउ पुर्याउन मदरसाहरूको शैक्षिक तथा पूर्वाधार विकासमा जोड दिइनेछ ।
३५. शिक्षण सिकाई अनुदान: न्यून दरबन्दी भएका विद्यालयहरूमा शिक्षण सिकाई अनुदानको व्यवस्थालाई निरन्तरता दिन जरूरी देखिएकोले बजेट व्यवस्था गरिएको छ ।

३६. राष्ट्रपति रनिङ शिल्ड तथा मेयर कपको निरन्तरता: युवाहरूलाई खेलप्रति अभिप्रेरणा कायम गरिराख्न तथा नगरपालिकाको साख अभिवृद्धि गर्न विगतदेखि सञ्चालनमा रहेका रनिङशिल्ड तथा मेयर कपमा निरन्तरता रहने छ ।
३७. खानेपानी तथा सरसफाई: अधुरा खानेपानी पुरा गर्ने, पुराना खानेपानी प्रणालीको पुर्नस्थापन तथा मर्मतको साथै नयाँ योजनाहरूको **DPR** तयार गरी आन्तरिक तथा बाह्य सहयोग समेत परिचालनद्वारा नगरबासीलाई स्वच्छ खानेपानी व्यवस्था मिलाइने छ ।
३८. पञ्जीकरण व्यवस्थापन सम्बन्धमा: सामाजिक सुरक्षा लगायत पञ्जीकरणलाई सशक्त, प्रभावी बनाउन सामाजिक सुरक्षा दर्ता सुदृढीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
३९. डोरी तान, उसु, खेल प्रतियोगितको निरन्तरता सम्बन्धमा: अन्य नगरपालिका भन्दा फरक मौलिक रूपमा ग्राहिया खेल उसु, डोरी तान खेलद्वारा खेल पर्यटन विकास गरिनेछ ।
४०. विपन्न बालबालिकाहरूका लागि पोशाक वितरण: गरिब/विपन्न बालबालिकाहरूको शैक्षिक र आधारभूत नैसर्गिक अधिकारको प्रवर्धनको लागि **Need base** को आधारमा पोशाक वितरण प्रवन्धलाई "विपन्न बालबालिकाको साथ नगरपालिका" भन्ने मान्यता अनुरूप विपन्न बालबालिकालाई पोशाक वितरणलाई थप प्रभावकारिताका साथ निरन्तरता दिइनेछ ।
४१. विद्यालयहरूको संरचनागत/ व्यवहारगत/प्रविधिगत सुधार: संघीय/प्रादेशिक सरकारबाट प्राप्त हुने संरचनागत/प्रविधिगत सुधारलाई सही कार्यान्वयन र उपयोगी बनाउन नगरको आफ्नै बजेटबाट पनि संरचनागत/व्यवहारगत/प्रविधिगत सुधारको प्रवन्ध मिलाइनेछ ।
४२. सडक तथा असहाय बालबालिकाको संरक्षकत्व/अभिभावकत्व सम्बन्धमा: सडक तथा असहाय बालबालिकाको संरक्षकत्व/अभिभावकत्वका लागि सम्बन्धित सरोकारवाला संस्था संस्था समन्वय सहकार्य गरिनेछ ।
४३. स्वास्थ्य संस्थाहरूलाई प्राविधिमैत्री बनाउने: स्वास्थ्य संस्थाहरूलाई अभिलेखीकरण, प्रतिवेदन र अन्य कार्यहरू व्यवस्थित बनाउन प्रति स्वास्थ्य संस्था एक थान कम्प्युटर र एक थान प्रिन्टरको व्यवस्था गरिनेछ ।

आर्थिक विकास क्षेत्र: (कृषि, पशु सेवा, उद्योग, वाणिज्य, सहकारी, पर्यटन र अन्य)

४४. उत्पादनमा आधारित अनुदान: अनुदानलाई वस्तुनिष्ठ बनाउन माछा/खसीबोका मध्ये कुनै एक तथा तरकारी/फलफुल मध्ये कुनै एकमा उत्पादनमा आधारित अनुदान कार्यक्रम सुरु गरिनेछ ।

४५. **बैंक तथा सहकारी मार्फत ऋण:** बैदेशिक रोजगारीबाट फर्किएका युवाहरूलाई उद्यमशीलता मार्फत स्वरोजगार बन्न चाहनेहरूलाई बैंक तथा सहकारी मार्फत कम्तीमा १% व्याजमा २ वर्ष सम्मका लागि ऋणका लागि(कार्यविधि निर्माण गरी) बजेट व्यवस्था गरिएको छ ।
४६. **व्यवसाय शुरूवात सहयोग:** पसल सञ्चालन वा व्यवसाय सञ्चालन गर्न चाहने क्षेत्र तोकी (जस्तै बेकरी, ब्लक, जुत्ता बनाउने, सिलाई पसल/ टपरी उद्योगका लागि कार्यविधि निर्माण गरी व्यवसाय सञ्चालन सहजीकरण सहयोगका (बढीमा ५० हजारमा नबढने गरी) लागि बजेट व्यवस्था गरिएको छ ।
४७. **कोसेली घर:** उपयुक्त स्थानमा सहकारी मार्फत कोसेली घर सञ्चालन गर्न बजेट व्यवस्था गरिएको छ ।
४८. **कृषिको आधुनिकीकरण, व्यवसायीकरण र बजारीकरण:** कृषि पेशालाई व्यवसायिक बनाउन कृषि यन्त्रहरू (मिनी ट्रिलर, कर्नसेलर, चापकट्टर Wheelbarrow लगायतका) मा ५०% अनुदान उपलब्ध गराउने व्यवस्था मिलाइएको छ ।
४९. **फलफूलका विरूवा वितरण:** नगरपालिका क्षेत्रभित्र फलफूल खेती विस्तारका लागि आँप/लिची/कागती खेती गर्न इच्छुक कृषकहरूलाई अनुदानमा फलफूल विरूवा उपलब्ध गराउने व्यवस्था मिलाइएको छ ।
५०. **सिचाईका लागि विद्युतीय मोटर तथा पम्पिङ्गसेटमा अनुदान:** ताल/तलैया /घोला/खोला तथा बोरिङ्गबाट सिचाईका लागि विद्युतीय मोटर तथा पम्पिङ्गसेटमा अनुदान उपलब्ध गराउन बजेटको व्यवस्था गरिएको छ ।
५१. **कृत्रिम गर्भाधान:** पशुजन्य उत्पादन वृद्धि गर्न गाई भैसी तथा बाख्रामा कृत्रिम गर्भाधान कार्यक्रमलाई अझ बढी जोडका साथ निरन्तरता दिइनेछ ।
५२. **व्यवसायिक पशु फार्म व्यवस्थापन प्रोत्साहन:** व्यवसायिक पशु फार्म व्यवस्थापनका लागि प्रोत्साहन अनुदान उपलब्ध गराउन बजेटको व्यवस्था गरिएको छ ।
५३. **सहकारीहरूको प्रोफाइल तथा साझेदारी सम्बन्धमा:** नगरपालिका भित्रका सहकारीहरूको प्रोफाइल तयार गर्ने उत्कृष्ट कार्य गर्ने सहकारीहरूलाई प्रोत्साहन गर्ने, शिक्षा तथा स्वास्थ्य क्षेत्र समेतमा लगानी गर्न उत्प्रेरित गर्ने, औचित्यका आधारमा मर्जरमा जान प्रोत्साहन गर्ने तथा व्यवसायिकता प्रवर्द्धनका लागि नगरपालिका सँग साझेदारी गर्ने गरी बजेट व्यवस्था गरिएको छ ।
५४. **बजार अनुगमन सम्बन्धमा:** नगरपालिकाको बजार अनुगमन कार्यविधिको समय सापेक्ष संशोधनद्वारा समिति गठन, परिचालन गरी बजारको शुद्धिकरण अभियान सञ्चालन गरिनेछ ।
५५. **बैदेशिक रोजगारीबाट फर्किएका युवाको अभिलेखीकरण तथा उद्यमशीलता प्रवर्द्धन:** बैदेशिक रोजगारीबाट फर्किएका युवाहरूलाई स्वरोजगार, आत्मनिर्भर तथा उद्यमशील बनाउन सीप

विकास, पूँजी परिचालन तथा **Exposer** का कार्यक्रमहरू निर्माण गरी कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।

५६. मेरो लगानी, मेरो नगर सुधार: नगरका पूर्वाधार निर्माणमा गुणस्तरीयता अभिवृद्धि, अपनत्व सिर्जना गर्न ५०/५०, ६०/४०, ७०/३० का कार्यक्रमहरू प्रतिस्पर्धाद्वारा सञ्चालन गर्न बजेटको व्यवस्था गरिएको छ ।
५७. शैक्षिक रणनीति अध्यावधिक: विद्यालयहरूको शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धि गर्न पाँच वर्षे शैक्षिक रणनीति अध्यावधिक गरिनेछ ।
५८. बालविकास केन्द्रको आधुनिकीकरण तथा गुणस्तर अभिवृद्धि: बालविकास केन्द्रलाई बालमैत्री, उपयोगी र साधन स्रोत सम्पन्न बनाउन नगरपालिकाको बजेटमार्फत सम्बोधन गरिनेछ ।
५९. ऐतिहासिक, सांस्कृतिक, धार्मिक तथा परम्परागत प्रचलनहरूको संरक्षण, प्रवर्द्धन र बजारीकरण: यस नगरपालिका क्षेत्रभित्रका ऐतिहासिक, सांस्कृतिक, धार्मिक स्थलहरूको संरक्षण, उपयोग तथा बजारीकरणका अलावा परम्परागत प्रचलनहरूको संरक्षण, प्रवर्द्धन तथा बजारीकरणका साथै थारू संस्कृतिको संरक्षण तथा बजारीकरणको ठोस कार्यक्रम निर्माण गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।
६०. अन्तराष्ट्रिय सहयोग, सहकार्य, समन्वय र सम्बन्ध विस्तार सम्बन्धमा: पालिकाको समग्र विकासलाई केन्द्रमा राखी राष्ट्रिय /अन्तराष्ट्रिय स्तरमा पालिकाहरू सँग भगिनी सम्बन्ध र सहकारी, गैरसरकारी संघ संस्था बीच संस्थागत सम्बन्ध विस्तार गरिनेछ ।
६१. तरकारी तथा उत्पादनको विशिष्टिकरण सम्बन्धमा:
- a. एक घर एक करेसाबारी तथा एक गाउँ एक उत्पादनमा जोड दिइनेछ । सोका लागि संघ, प्रदेश तथा अन्य संघ संस्था सँग पनि तालिम, पूँजी परिचालनमा परिचालन सहकार्य गरिनेछ ।
६२. योजनामा श्रम प्रधानता सम्बन्धमा: विषम अवस्थालाई मध्ये नजर गरी स्थानीय श्रोत, साधन, ज्ञान र श्रम उपयोग हुने गरी योजना सञ्चालनमा श्रम प्रधानतालाई जोड दिनेछ ।

वन, वातावरण, उर्जा तथा विपद् व्यवस्थापन क्षेत्र:

६३. सामुदायिक वनको आय उपयोग: कानूनको सिमाभित्र रही सामुदायिक वनको आम्दानी नगरपालिकाको कोषमा जम्मा गर्न सहजीकरण र उत्साहित गरिनेछ ।

६४. वारूणयन्त्र सञ्चालन सम्बन्धमा: वारूणयन्त्र सञ्चालन व्यवस्थापनको लागि जिल्ला सुरक्षा समिति मार्फत नारायण दल गण, गोरूसिंगे मार्फत सञ्चालन गर्ने गराउने व्यवस्थाका लागि जिल्ला सुरक्षा समितिलाई अनुरोध गर्ने तथा आवश्यक स्रोत साधनको व्यवस्थापन बार्षिक/अर्धबार्षिक रूपमा मिलाइनेछ ।
६५. आकस्मिक कोष: पशुपन्छी तथा खेतीमा हुने महामारी रोकथामका लागि आकस्मिक कोषको व्यवस्था गरी सोका लागि बजेट व्यवस्था गरिनेछ ।
६६. बजार क्षेत्रको सौन्दर्यीकरण: बजार क्षेत्रको सौन्दर्यीकरणका लागि पूर्व - पश्चिम राजमार्ग लगायत मुख्य सडकहरूको आसपासमा वृक्षारोपणका लागि बजेट व्यवस्था गरिनेछ ।
६७. पोखरी, ताल/तलाउहरूको संरक्षण र सौन्दर्यीकरण मार्फत आन्तरिक पर्यटन प्रवर्द्धन: सार्वजनिक पोखरी, तलाउहरूको संरक्षण र सौन्दर्यीकरण मार्फत आन्तरिक पर्यटन प्रवर्द्धन गर्न नीतिगत तथा कार्यक्रमिक व्यवस्था गरिनेछ ।
६८. NGO/INGO को सहयोग सहकार्य सम्बन्धमा: NGO/INGO को सहयोग लिई विपद् योजना लगायतका योजना निर्माण तथा कार्यान्वयनमा साझेदारिता विकास गर्न ठोस नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।
६९. आकस्मिक सहायता: नगरबासीलाई (आगलागी, बाढी, डुवान) को अवस्थामा राहतका लागि कार्यविधि निर्माण गरी सहयोग गर्न बजेट व्यवस्था गरिएको छ ।
७०. स्रोतको महत्त्व उपयोग सम्बन्धमा: प्राकृतिक स्रोतहरूको उचित संरक्षण सहित परिचालनका लागि राजस्व नीति अनुकूलित बनाउने प्रयोजनका लागि दीर्घकालिन राजस्व नीति निर्माण गरिनेछ ।
७१. विपद् प्रतिकार्य कर्नर स्थापना: आगलागी, बाढी, पहिरो, डुवानको अवस्थामा उद्धार कार्य सञ्चालन गर्न न्यूनतम आवश्यक सामाग्री (जस्तै: भरयाङ्ग, सावेल, डोरी, हेक्सा, गैटी, बाल्टिन, लाइफ ज्याकेट लगायत) का सामाग्रीहरू सहितको हरेक वडामा ५० हजार सम्मको तथा इलाका प्रहरी कार्यालयलाई समेत गरी विपद् प्रतिकार्य सामाग्री सहितको वडास्तरीय विपद् प्रतिकार्य कर्नर सञ्चालनमा ल्याइने छ ।
७२. वृक्षारोपणद्वारा हरियाली प्रवर्धन कार्यक्रम: डिभिजन वन कार्यालय, सब डिभिजन वन कार्यालय सँग सहकार्य गरी खाली तथा पर्तिजग्गाहरूमा संरक्षण सहितको वृक्षारोपण तथा

जडीबुटी रोपणद्वारा हरियाली प्रवर्द्धन तथा आय आर्जनमा सहयोग पुग्ने गरी कार्यक्रमद्वारा सम्बोधन गरिनेछ ।

सार्वजनिक सेवा तथा क्षमता विकास क्षेत्र:

७३. स्वास्थ्य इकाई तथा सामुदायिक भवनहरूमा उज्यालो कार्यक्रम: स्वास्थ्य इकाई तथा सामुदायिक भवनहरूमा सेवाको निर्वाध सञ्चालनका लागि सौर्य उर्जा लगायतको बैकल्पिक उपायहरूको अवलम्बन गरिनेछ ।
७४. वस्तुनिष्ठ नागरिक वडापत्र: नगर तथा वडाको वस्तुनिष्ठ नागरिक वडापत्र तयार गर्ने र टाँस गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।
७५. Digital Profile निर्माण: घरपरिवारको वस्तुनिष्ठ जानकारी तथा नापी नक्सा श्रोत पहिचान सहितको विद्युतीय विवरण Digital Profile निर्माण गरिनेछ ।
७६. नगर/ वडा कार्यालयको सहज सेवा प्रवाह: नगरपालिका कार्यालयमा टेलिफोन, Delicated Net जडान तथा वडाहरूमा राम्रो खालको नेट व्यवस्थापन गर्ने ।
७७. तालिम तथा क्षमता विकास: जनप्रतिनिधि/ कर्मचारीहरूका लागि क्षमता विकास सम्बन्धि तालिम सञ्चालन गरिनेछ ।
- क) उपयुक्त नगरपालिका (स्वदेशी/विदेशी) सँग भगिनी सम्बन्ध स्थापना गरिनेछ ।
 - ख) प्रविधिगत/ कानूनी /व्यवहारगत ज्ञान निर्माण गर्ने जनप्रतिनिधिको लागि उपयोगी तालिम सञ्चालन गर्ने गराइनेछ ।
 - ग) जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीहरूका लागि आवश्यकता अनुसार डाईभिड तालिम सञ्चालन गरिनेछ ।
७८. सूचनाको हक र कार्यालय सौन्दर्यीकरण:
- क) विशिष्ट खालको सूचनाको हक सम्बन्धी तालिम (जनप्रतिनिधी / कर्मचारीलाई) सञ्चालन गरिनेछ ।
 - ख) वडा कार्यालयहरूको पनि सूचना अधिकारी तोक्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
 - ग) वडा कार्यालयहरूको स्थानीय ज्ञान, सीप, स्रोत तथा स्थानीयता झल्किने गरी सौन्दर्यीकरणका कार्यक्रम सञ्चालन गर्न वडालाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।
७९. नगरपालिका परिसरको Beautification का कार्यहरू: नगरपालिका परिसरमा थप बाटिका, नक्सा, Slogan, Layout लगायतका कार्यक्रम गरी स्थानीयता तथा फरकपन दिलाउने ठोस कार्यक्रम निर्माण गरी सञ्चालन गरिनेछ ।

८०. नगर प्रहरी व्यवस्थापन र परिचालन: अव्यवस्थित निर्माण, पसल, कवल सञ्चालन पार्किङ्ग व्यवस्थापन, नगरवासीलाई अनुशासित र विधि अनुकूलित बनाउन नगर प्रहरीको व्यवस्था र परिचालन गराइनेछ ।
८१. वडा कार्यालयको Layout सेवा प्रवाह र सौन्दर्यीकरण र प्रविधिमैत्री बनाउने सम्बन्धी: सेवा प्रवाह गर्ने Unit भएकाले वडा कार्यालयलाई प्रविधिमैत्री, उपयोगी र सम्भव भए सम्म सौन्दर्यीकरण गरिनेछ ।
८२. लागत साझेदारीमा भ्रमण / अनुभव आदान प्रदान: जनप्रतिनिधि/ कर्मचारीका लागि अनुभव आदान प्रदान भ्रमण/अवलोकन गर्दा स्थानीय तहसँगको अन्तर संवाद/ ज्ञान, क्षमतामा बढोतरीका लागि ७०:३० मा भ्रमण/अनुभव आदानप्रदानको कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
८३. सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण: सामाजिक सुरक्षा भत्ता सहज र छिटो रूपमा प्राप्त गर्ने वातावरण निर्माणका लागि एउटा बैंकलाई बढीमा २ वटा वडा सम्मको भत्ता वितरण गर्ने र पायक पर्ने बैंकहरू मार्फत वितरण गर्ने प्रबन्धका लागि बाणिज्य तथा विकास बैंक सँग साझेदारी गरिनेछ ।
८४. सार्वजनिक सुनुवाई, सामाजिक परीक्षण तथा सार्वजनिक लेखा परीक्षण: पालिकास्तरमा कम्तीमा ४ वटा सार्वजनिक सुनुवाई र वडा तहमा समेत सुनुवाई, सार्वजनिक परीक्षण तथा सार्वजनिक लेखा परीक्षण कार्यलाई प्रोत्साहित गरिनेछ ।
८५. सिफारिस एकरूपता सम्बन्धी अभिमुखीकरण : नगर तथा वडा कार्यालयबाट प्रवाह गरिने विभिन्न खालका सिफारिसहरूमा एकरूपता ल्याउन विषयगत विशेषज्ञबाट अभिमुखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
८६. सार्वजनिक परीक्षणलाई संस्थागत गर्ने: वडा नं. ९ मा आमरूपमा प्रचलित व्यानर सहित 'हामी भ्रष्टाचार हुन दिन्नौं' भनि लेखिएको व्यानर सहित सार्वजनिक परीक्षणको प्रचलनलाई नगर तहसम्म नै संस्थागत गर्ने प्रबन्ध मिलाइनेछ ।
८७. विगतका वर्षको सफल नीतिगत प्रबन्धको निरन्तरता सम्बन्धमा: यस नगरपालिकामा विगत वर्षहरूमा सफल र मानक रूपमा स्थापित भई कार्यान्वयनमा भएका सबै खालका नीतिगत प्रबन्धहरूलाई यथासम्भव कायम गरी निरन्तरता दिइनेछ ।

प्रस्तावित नीति तथा कार्यक्रमको सफल कार्यान्वयनबाट आर्थिक, सामाजिक, भौतिक क्षेत्रमा थप गतिशील हुनेछ, 'खुसी नगरवासी, समृद्ध बुद्धभूमि' को आकाङ्क्षा पुरा गर्न योगदान पुग्नेछ ।

यी नीति तथा कार्यक्रमको कार्यान्वयनमा नगर कार्यपालिकालाई सबैबाट सक्रिय सहयोग हुने विश्वास व्यक्त गर्दछु ।

अन्त्यमा नगरको समग्र विकासमा योगदान गर्ने राजनीतिक दल, राष्ट्रसेवक, निजी, सहकारी र सामुदायिक क्षेत्र, श्रमिक वर्ग, नागरिक समाज, आम सञ्चार जगत लगायत सम्पूर्ण दिदीबहिनी तथा दाजुभाईहरूलाई हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु । नगरको विकासमा सहयोग पुऱ्याउने नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार, विकास साझेदारी संघसंस्थाहरूलाई धन्यवाद दिन्छु ।

धन्यवाद !